

RAPPORT

Ambitiedocument

Omgevingsvisie Sint-Michielsgestel

Klant: Gemeente Sint - Michielsgestel

Referentie: BH7677-MI-RP-221003-1527

Status: Definitief/v5

Datum: 3-10-2022

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Larixplein 1
5616 VB Eindhoven
Mobility & Infrastructure
Trade register number: 56515154

+31 88 348 42 50 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Ambitiedocument

Sub titel: Omgevingsvisie Sint-Michielsgestel
Referentie: BH7677-MI-RP-221003-1527
Status: v5/Definitief
Datum: 3-10-2022
Projectnaam: Omgevingsvisies Boxtel en SMG
Projectnummer: BH7677
Auteur(s): Lisette Mom, Thijs Sommers, Pauline van Heugten

Opgesteld door: Lisette Mom

Gecontroleerd door: Thijs Sommers

Datum: 03-10-2022

Goedgekeurd door: Thijs Sommers

Datum: 04-10-2022

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Invulling en vorm van de omgevingsvisie	2
1.4	Hoofdthema's omgevingsvisie	3
1.5	Omgevingseffectrapport (OER)	4
2	Routekaart omgevingsvisie	5
3	De bouwstenen	6
3.1	Beleidsanalyse	6
3.2	Trends en ontwikkelingen	7
3.3	Dromen	9
3.3.1	Kernkwaliteiten	10
3.3.2	Dromen voor 2040	10
3.3.3	Zieners van 2025	10
4	Ambities	12
4.1	Ambities per hoofdthema	13
4.1.1	Aangenaam leven	13
4.1.2	Verbindend netwerk	14
4.1.3	Krachtige economie	15
4.1.4	Inclusieve duurzaamheid	16
4.2	Verbindingen tussen de ambities	17
4.2.1	Kansen	17
4.2.2	Dilemma's	18
5.	Uitwerking van de ambities	19
6	Bijlagen	20

1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding, doelen, invulling en hoofdthema's van de omgevingsvisie. Dit ambitiesdocument is een tussenproduct bij het opstellen van de omgevingsvisie.

1.1 Aanleiding

Omgevingswet

Iedere gemeente in Nederland stelt op basis van de nieuwe Omgevingswet een omgevingsvisie op. De omgevingsvisie geeft aan hoe we de totale fysieke leefomgeving voor een lange periode willen inrichten. Denk hierbij aan gebouwen, wegen, water, bodem, landschappen, natuur en erfgoed. De omgevingsvisie is zelfbindend voor de gemeente. Zelfbindend betekent dat de omgevingsvisie verplichtingen schept voor de gemeente om de ambities te behalen. Dat kunnen we niet alleen, daarom werken we samen met andere partijen, zoals inwoners en bedrijven om doorwerking van de ambities te bereiken. Volgens de Omgevingswet moet de omgevingsvisie in elk geval het volgende beschrijven:

- de grootste kwaliteiten van de leefomgeving;
- de plannen voor ontwikkeling;
- de hoofdlijnen van het beleid.

De gemeenten bepalen zelf de verdere invulling en vorm van de omgevingsvisie. Voor de invulling van de omgevingsvisie van de gemeente Sint-Michielsgestel hebben we gekozen voor een [website](#), met een indeling in vier hoofdthema's (zie §1.4). De omgevingsvisie is één van de instrumenten van de nieuwe Omgevingswet. Om de ambities te behalen zijn in het vervolg ook andere instrumenten nodig, zoals het omgevingsplan. Op de [website van de gemeente](#) is hier meer informatie over te vinden.

Ontwikkelingen in de leefomgeving

In de gemeente Sint-Michielsgestel zijn veel ontwikkelingen in de leefomgeving. Denk hierbij aan woningbouw, stoppende agrarische bedrijven en het opwekken van duurzame energie. Soms kunnen deze ontwikkelingen worden gecombineerd, maar niet altijd. Er is beperkt ruimte beschikbaar en niet alles kan zomaar overal. Dit vraagt om een visie die kaders schept en richting geeft aan toekomstige ontwikkelingen.

Figuur 1 – Selectie van nieuwsartikelen

1.2 Doel

De omgevingsvisie helpt, met het oog op het doel van de Omgevingswet, om de juiste balans te vinden tussen het op de lange termijn benutten en beschermen van de leefomgeving van gemeente Sint-Michielsgestel:

1. De visie geeft een integrale richting aan ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving, waarbij we ook het sociaal domein betrekken en de uitwerking van beleid in onder andere programma's en het omgevingsplan.
2. De visie geeft een uitnodigend en inspirerend toekomstbeeld dat is opgesteld met en voor inwoners, organisaties en (maatschappelijke) ondernemers.
3. De visie geeft de werkwijze aan: wat doet de gemeente, wat laten we aan de markt over, wat laten we aan de samenleving over, en welke voorwaarden stellen we hierbij?

1.3 Invulling en vorm van de omgevingsvisie

De gemeente bepaalt zelf de nadere invulling van de omgevingsvisie. In aanvulling op het doel van de omgevingsvisie en de wettelijke eisen hanteren we hierbij de volgende uitgangspunten:

Integraal

- De onder de Omgevingswet nieuwe thema's zoals gezondheid en klimaatadaptatie, en de 'bestaande' onderwerpen zoals wonen en lucht krijgen een plek in de omgevingsvisie.
- De thema's worden in samenhang (integraal) benaderd, en op basis daarvan worden ruimtelijke keuzes gemaakt.

Ontwikkelgericht met het oog op 2040

- De omgevingsvisie is voornamelijk ontwikkelingsgericht, wat betekent dat de omgevingsvisie vooral aandacht heeft voor de ambities. Een ambitie kan inhouden dat er een verbetering gewenst is, of dat wat nu al goed is behouden wordt.
- De omgevingsvisie is gericht op de lange termijn. We gaan uit van de gewenste situatie in 2040.

Hoofdpijnen en keuzes

- De omgevingsvisie is gericht op de hoofdpijnen waardoor deze niet snel verouderd.
- We monitoren of de ambities van de omgevingsvisie worden gehaald. Als dit niet het geval is kunnen maatregelen worden genomen, zoals het starten van een programma. Zo nodig actualiseren we de omgevingsvisie zelf door bijvoorbeeld een nieuwe ambitie toe te voegen. We gaan uit van herziening van de omgevingsvisie 4 jaar na vaststelling.
- De omgevingsvisie maakt keuzes die kunnen verschillen per deelgebied. Ook beschrijft de visie de leidende principes (uitnodigend) waarop keuzes worden gebaseerd.

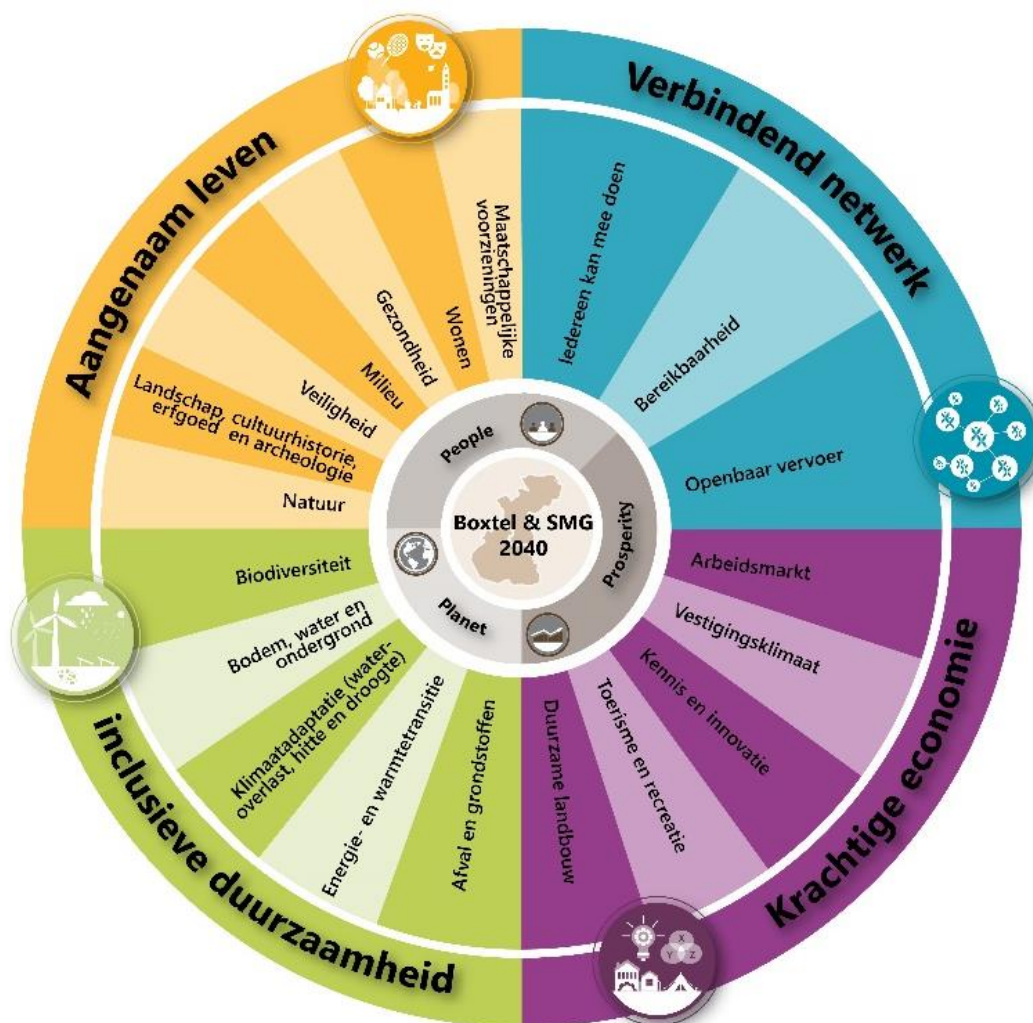
Vormgeving

- Het product omgevingsvisie bestaat uit een interactief en digitaal product, het iReport (website) met beelden en compacte teksten (zoveel mogelijk op taalniveau B1).
- De website van de omgevingsvisie wordt ingezet als groeidocument. Dit betekent dat de website wordt aangevuld na afronding van elke fase.

1.4 Hoofdthema's omgevingsvisie

De omgevingsvisie bouwen we op aan de hand van vier hoofdthema's. De hoofdthema's zijn onderverdeeld in verschillende subthema's. In Figuur 2 zijn de thema's te zien.

De thema's bieden structuur en steun bij de invulling van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie behandelt de thema's in samenhang met elkaar. De thema's zijn bewust zo gekozen zodat alle aspecten van de leefomgeving hierin terug kunnen komen. Zowel de sociale, ruimtelijke, economische als ecologische aspecten komen erin terug. Hiermee bieden de thema's een goede basis om op zoek te gaan naar de juiste balans tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. De effecten op de leefomgeving worden onderzocht in een omgevingseffectrapportage (zie §1.5).

Figuur 2 – Themacirkel omgevingsvisie

Aangenaam leven

Dit hoofdthema heeft betrekking op wonen en alles wat samenhangt met een aangename woonomgeving. Hieronder vallen onderwerpen, zoals het landschap, natuur, voorzieningen, gezondheid en veiligheid.

Verbindend Netwerk

Het hoofdthema verbindend netwerk gaat over de netwerken. In fysieke zin gaat het hierbij om netwerken voor verkeer- en vervoer, zowel boven- als ondergronds. In sociale zin gaat het om netwerken die eraan

bijdragen dat iedereen volwaardig mee kan doen in de samenleving.

Krachtige economie

Dit hoofdthema gaat over de economische aspecten, zoals het vestigingsklimaat, kennis en innovatie en de arbeidsmarkt in de gemeente. Ook de transitie van duurzame landbouw en toerisme en recreatie zijn van belang in dit hoofdthema.

Inclusieve duurzaamheid

Inclusieve duurzaamheid is een breed thema dat ingaat op klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Het gaat hier over de omschakeling naar circulariteit en hernieuwbare energie (energie die afkomstig is uit natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld, bijvoorbeeld door zonnepanelen of een warmtepomp). Ook biodiversiteit, bodem en water komen terug binnen dit hoofdthema.

1.5 Omgevingseffectrapport (OER)

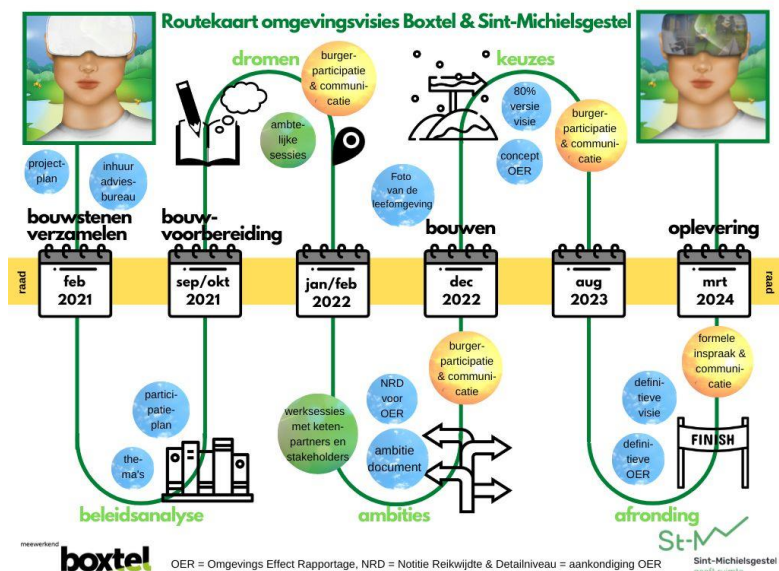
Bij het maken van de omgevingsvisie voeren we in 2023 een omgevingseffectrapportage (OER) uit. Een OER is een variant op de wettelijke procedure milieueffectrapportage (m.e.r.). Een OER kijkt ook naar andere effecten op de omgeving, zoals gezondheid. Het OER heeft als doel om op een objectieve manier de gevolgen van de keuzes in de omgevingsvisie in beeld te brengen. Dit wordt gedaan aan de hand van een beoordelingskader. De hoofdthema's (zie §1.4) vormen hiervoor de basis. Om de effecten van de omgevingsvisie te kunnen beoordelen is het nodig de huidige situatie goed in beeld te brengen. Dit doen we in de zogeheten 'foto van de leefomgeving'. Hier is al een start mee gemaakt.

Kortom, een OER is voor de omgevingsvisie een hulpmiddel om goed onderbouwde keuzes te maken. De foto van de leefomgeving en het OER worden opgeleverd in fase 3.

2 Routekaart omgevingsvisie

In 2021 zijn we gestart met de omgevingsvisie. Omdat het een groot project is maken we de omgevingsvisie in fasen (zie figuur 3). De fasen 0 (bouwvoorbereiding) en 1 (bouwstenen verzamelen) zijn al afgerond. Met het vaststellen van dit ambitedocument ronden we fase 2 (bouwen) af.

Figuur 3 Routekaart omgevingsvisie

Fase 0: Bouwplan (niet weergegeven in figuur 3)

We hebben voorbereidingen getroffen door een plan van aanpak te maken en een participatieplan op te stellen. Het participatieplan is vastgesteld door het college van B&W (zaak 1250952, februari 2021).

Fase 1: Bouwstenen verzamelen

In 2021 hebben we op verschillende manieren de belangrijkste bouwstenen voor de omgevingsvisie verzameld: de dromen, de kwaliteiten, het beleid en de trends en ontwikkelingen voor de gehele gemeente. Deze vormen het vertrekpunt voor de ambities en zijn verder beschreven in hoofdstuk 3.

Fase 2: Bouwvoorbereiding

In 2022 bekeken we wat nodig is om de dromen te bereiken. En of alle dromen wel tegelijk waargemaakt kunnen worden. We formuleerden de mogelijke ambities en brachten deze in verbinding met elkaar. Op basis hiervan zijn wij in gesprek gegaan met stakeholders over de kansen en dilemma's, en voorliggende keuzes. De raad stelt dit ambitedocument vast. Daarna gaan wij het in de volgende fase ruimtelijk uitwerken. Ondertussen brengen we de huidige situatie in beeld in een 'foto van de leefomgeving'. Dit is een eerste stap voor de omgevingseffectrapportage.

Fase 3: Bouwen

In 2023 werken we de ambities en opgaven verder uit. We maken keuzes voor de ruimtelijke uitwerking. De omgevingseffectrapportage helpt ons hierbij. Er komt een overzichtskaart voor de hele gemeente en we kijken ook naar deelgebieden. We schrijven teksten met de belangrijkste punten van het beleid. We presenteren het plan aan professionele partijen en aan inwoners, die hier feedback op mogen geven

Fase 4: Oplevering

De laatste fase is het vaststellen van de visie. Dan kunnen onze inwoners nog één keer hun mening geven via de officiële inspraakprocedure over de omgevingsvisie en de omgevingseffectrapportage. Daarna stelt de gemeenteraad de omgevingsvisie vast.

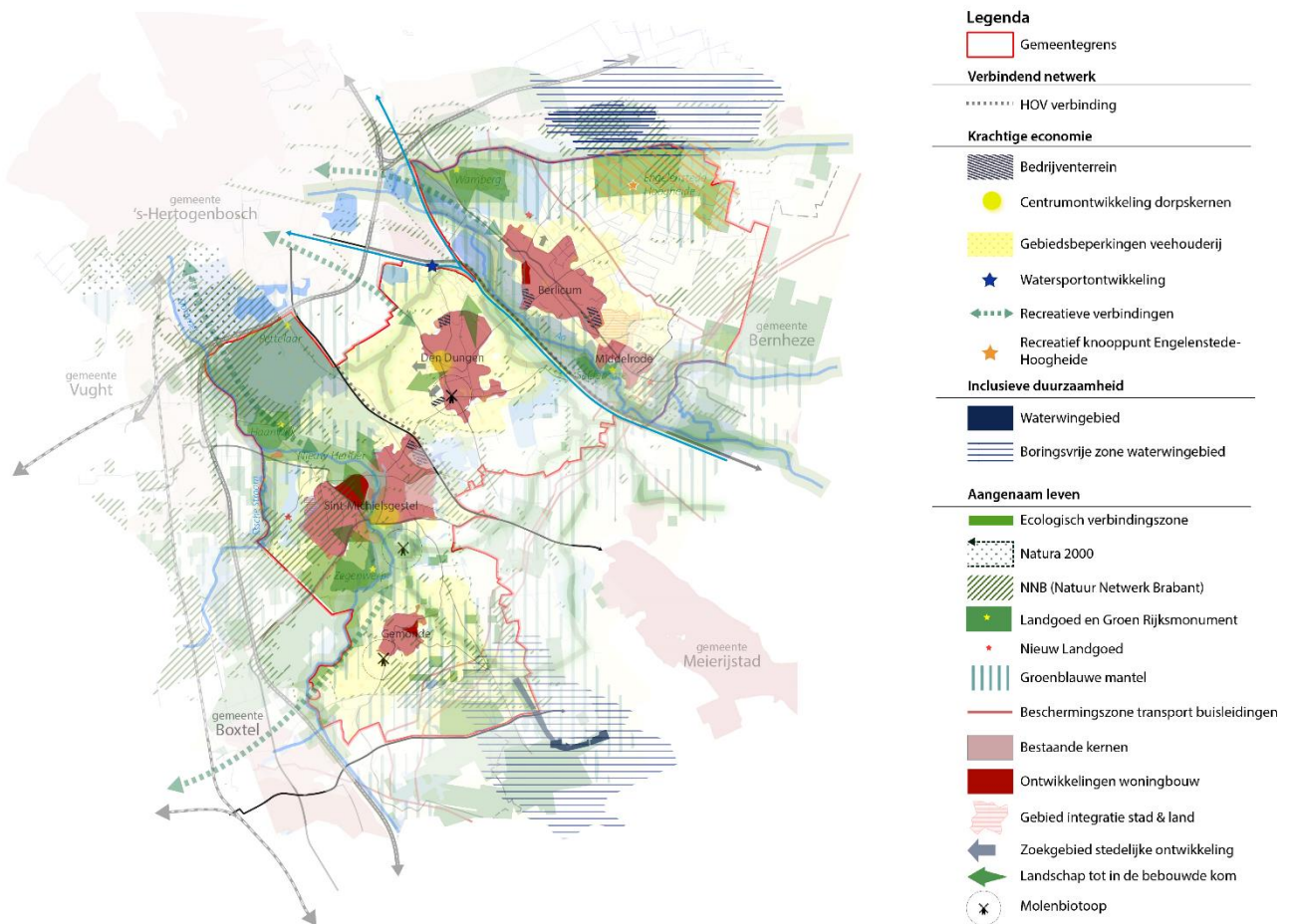
3 De bouwstenen

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de bouwstenen die in fase 1 zijn opgehaald. De bouwstenen vormen de basis voor het opstellen van de ambities.

3.1 Beleidsanalyse

Het beleid van de gemeente Sint-Michielsgestel bestaat uit wetten, regels, afspraken en plannen die voor de gemeente gelden. Om daar een goed beeld van te krijgen heeft de gemeente een beleidsanalyse gemaakt. De gemeente gebruikt dit als vertrekpunt voor het opstellen van de omgevingsvisie. De kaart hieronder laat een overzicht zien van al het bestaande beleid. Een paar voorbeelden daarvan zijn:

- Nieuwe woningen in alle dorpen van de gemeente;
- Het versterken van de recreatieve verbindingen tussen de dorpen en de stad 's-Hertogenbosch;
- Ontwikkeling van de centra van Sint-Michielsgestel, Berlicum en Den Dungen.

Figuur 3 – Kaart met beleidsanalyse

3.2 Trends en ontwikkelingen

Voor alle vier de thema's hebben we in grote lijnen **trends en ontwikkelingen** in beeld gebracht. Deze laten zien hoe de thema's in de toekomst veranderen of hetzelfde blijven. Veranderingen kunnen ontstaan door bijvoorbeeld nieuwe ideeën en uitvindingen, of veranderingen in normen en waarden. Belangrijke trends en ontwikkelingen maken het nodig om afspraken te maken hoe we hiermee omgaan. Dit kan gaan over maatschappelijke ontwikkelingen binnen Nederland. Het kan ook gaan over wereldwijde ontwikkelingen en afspraken, zoals de opwarming van de aarde. Deze afspraken leiden tot wetten en regels vanuit de Europese Unie, het Rijk en de provincie. Met het maken van de omgevingsvisie moeten we hier rekening mee houden.

Balans tussen het beschermen en benutten van de leefomgeving

De omgevingsvisie moeten we opstellen gezien het doel van de Omgevingswet. Het doel van de Omgevingswet is als volgt:

De Omgevingswet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, gericht op het in onderlinge samenhang:

- *bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en*
- *doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies.*

Kort gezegd moet er volgens de Omgevingswet een goede balans zijn tussen het beschermen en het gebruiken van de leefomgeving. De omgevingsvisie moet bijdragen aan het vinden van de juiste balans, waarbij in samenhang (integraal) naar alle onderwerpen wordt gekeken.

Energietransitie: de energietransitie is de overgang van het gebruik van fossiele energie naar hernieuwbare energie. De energietransitie is een opgave die voortkomt uit de Klimaatwet. In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over het terugbrengen van CO₂-uitstoot, zodat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot onder 2 graden Celsius. Voor Nederland betekent dit dat onze uitstoot van CO₂ in 2030 met 49% moet worden teruggebracht, en met 95% in 2050. De huidige energiecrisis, die is ontstaan door een wereldwijd tekort aan energie, maakt energiebesparing en het haalbaar en betaalbaar maken van de energietransitie extra belangrijk. De gemeente werkt op dit moment samen met de regio Noordoost-Brabant aan de Regionale Energiestrategie (RES). Het doel is om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de grootschalige opwekking van duurzame elektriciteit, het gasloos maken van gebouwen en de infrastructuur die hiervoor nodig is. Deze maatregelen hebben gevolgen voor de leefomgeving.

Klimaatadaptatie: is een opgave die ook voortkomt uit de Klimaatwet. Als gevolg van klimaatverandering nemen de kansen op extreme hitte, wateroverlast en droogte toe. Bij klimaatadaptatie gaat het er niet om de klimaatverandering te beperken, maar om ons voor te bereiden op de gevolgen ervan. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat heel Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. Op lokaal niveau moeten we hiervoor maatregelen nemen, bijvoorbeeld door meer waterberging aan te leggen.

Landelijk gebied: vanuit het Rijk wordt geïnvesteerd in een duurzaam landelijk gebied en in robuuste natuur. Het doel is om de natuur te beschermen en het verlies van biodiversiteit te herstellen. De aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op het behalen van de (Europese) normen voor de waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit. Tegelijkertijd willen we perspectief bieden voor de boeren. De provincies moeten hier gebiedsplannen voor opstellen.

Duurzame Verstedelijking: Een belangrijk onderdeel van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gaat over ‘verstedelijking en verstedelijkingsopgaven’. Ook in Brabant ligt een forse bouw-, transformatie en herstructureringsopgave. Brabantbreed willen we naast de grote vraag naar ruimte voor woningen en bedrijvigheid ook andere opgaven oplossen met betrekking tot klimaatadaptatie, energietransitie, slimme mobiliteit, biodiversiteit, gezondheid en circulaire economie. Eén van de stedelijke regio’s in Brabant is de stedelijke regio ’s-Hertogenbosch. De regio maakt afspraken met provincie en Rijk over een duurzame verstedelijking. De gemeente Sint-Michielsgestel maakt deel uit van deze regio.

Ook zijn er trends en ontwikkelingen die meer specifiek voor Sint-Michielsgestel gelden. Deze trends en ontwikkelingen hebben we verdeeld over de vier hoofdthema’s van de omgevingsvisie. Hieronder zijn de trends en ontwikkelingen in relatie tot Sint-Michielsgestel beschreven:

- *Aangenaam leven:* Volgens de provinciale prognose zal de eigen bevolking van Sint-Michielsgestel niet gegroeid zijn in 2040. In de praktijk blijkt dat er meer mensen uit andere gemeenten in Sint-Michielsgestel gaan wonen dan er vertrekken. De gemeente biedt een uitstekende woonkwaliteit in de nabijheid van de stad ’s-Hertogenbosch. Als genoemde trend zich doorzet betekent dit een toename van de bevolking in 2040. Tegelijkertijd wonen er steeds minder mensen in een huis, is er veel scheefgroei en wonen ouderen langer thuis. Dit betekent dat er in 2040 meer woningen nodig zijn, zelfs als de bevolking niet groeit (Provinciale bevolkingsprognose 2020). Een andere trend is de vergrijzing. In 2000 was 13% van de bevolking 65 jaar of ouder en in 2020 was dit 22%. De verwachting is dat in 2040 ongeveer 30% van de bevolking 65 jaar of ouder is. Ook het verschil in de ruimtelijke uitstraling van het stedelijk gebied en het buitengebied wordt kleiner. We zoeken daarom ook naar andere manieren van wonen, zoals nieuwe vormen van samenwonen (jong-oud, woon-zorg) en van gezond wonen in/met groen.
- *Verbindend netwerk:* Ondanks dat het woon-werkverkeer per (elektrische) fiets toeneemt, wordt binnen en tussen de dorpen van Sint-Michielsgestel de auto nog veel gebruikt, zowel door bewoners als door het groeiende aantal bezorgdiensten. Er is daarmee binnen de gemeente ook een behoefte om meer inclusief te zijn op het gebied van bereikbaarheid (bijv. OV voor jongeren / ouderen of meer inzet van fietsen), waarbij de scheiding door de Zuid-Willemsvaart en de N279 steeds minder ervaren wordt. Ook op het sociale vlak zoeken we naar meer verbinding. Als gevolg van sociale media en moderne werkvormen werken meer mensen thuis en verandert de manier van contact hebben met elkaar. Ook zien we de verschillen tussen jong en oud en arm en rijk groter worden. Hiertegenover staat dat veel inwoners een actieve houding hebben en met nieuwe ideeën komen om elkaar toch te ontmoeten of iets bij te dragen aan de gemeenschap.
- *Krachtige economie:* De arbeidsmarkt is aan het veranderen. Er moet langer gewerkt worden tot het pensioen en er is een toename van arbeidsmigranten. We kijken naar mogelijkheden om de werkgelegenheid binnen de gemeente te behouden of, als dat nodig is, te vergroten. Ook is er behoefte aan schuifruimte om verouderde bedrijventerreinen op te knappen. Dat kan mogelijk door het maken van een nieuw bedrijventerrein. Andere kansen liggen bijvoorbeeld bij actieve recreatie of kleinhandel. Ondertussen is er een tekort aan personeel in de kinderopvang, het onderwijs en de zorg. Daarnaast ontstaat er bij meer mensen een mix van thuiswerken en op kantoor werken. Deze mix kan ervoor zorgen dat er in de toekomst minder behoefte is aan kantoorgebouwen. Tot slot hebben we in het landelijk gebied te maken met stallen die zijn verouderd en leeg komen te staan. Leegstaande stallen kunnen deels worden gesloopt. We zoeken ook naar nieuwe functies voor lege stallen.
- *Inclusieve duurzaamheid:* Er zijn uitdagingen met betrekking tot water en hittestress. Klimaatadaptatie wordt steeds belangrijker en daarom willen we in 2040 het regenwater langer vasthouden, vergroenen en beter voor de drukke ondergrond zorgen. Dit helpt tegen droogte, overstromingen, wateroverlast en hitte en is goed voor de biodiversiteit. Daarnaast zoeken we naar nieuwe manieren voor energiebesparing en het opwekken van duurzame energie, door bijvoorbeeld natuur-inclusieve zonneparken of een warmtenet.

3.3 Dromen

Het jaar 2021 ging voor de omgevingsvisie vooral over de dromen voor 2040. Wat vinden we belangrijk? In welke omgeving wonen en leven we prettig in 2040? En welke kwaliteiten zijn er nu al in de gemeente en moeten we behouden? Om daarachter te komen zijn de bewoners van gemeente Sint-Michielsgestel en andere betrokkenen uitgenodigd om mee te dromen over hun ideale toekomstbeeld. Door verschillende vormen van participatie hebben meer dan zeventienhonderd mensen meegedacht over de dromen en kwaliteiten van de gemeente. Zo zijn er ansichtkaarten huis aan huis verspreid, inwonersavonden georganiseerd met Lego Serious Play, vragen gesteld via Swipocratie, en bijeenkomsten met (oud-)kinderburgemeesters georganiseerd. We hebben buitenschoolse opvanglocaties bezocht, gemeentelijke sessies gehouden en via een interactieve kaart kon aangegeven worden waar dromen en kwaliteiten van Sint-Michielsgestel thuishoren. Al deze dromen en kwaliteiten hebben we samengevat in een dromentocht: een route door onze gemeente langs de hoogtepunten volgens onze bewoners. De dromentocht kan iedereen online beleven door op het iReport op de icoontjes en wolkjes op de kaart te klikken. Deze icoontjes/wolkjes vertellen dan wat meer over de kwaliteiten en dromen.

Het is ook mogelijk om de dromentocht in het echt te ervaren. De tocht maakt gebruik van het fietsroutenetwerk. Je kunt de route overal oppakken, korter of langer maken, of een gedeelte van de route wandelen. De tocht stuurt je door de levendige dorpen en door het groen van het buitengebied, waardoor de dromen en kwaliteiten tot leven komen.

Figuur 4 – Dromentocht Sint-Michielsgestel

Het verslag met het verloop van de participatie en de analyse waar de dromentocht op gebaseerd is staat op <https://ovisie-st-michielsgestel.ireporting.nl/tocht>.

3.3.1 Kernkwaliteiten

Bij het dromen is ook gevraagd wat de inwoners nu het meest waarderen aan de gemeente en wat bijvoorbeeld de mooiste plek van de gemeente is. Op basis hiervan zijn de kernkwaliteiten in beeld gebracht.

'Dorps, groen en wonen met de stad nabij', vat de belangrijkste kernkwaliteiten voor de gemeente Sint-Michielsgestel samen.

- Dorps: De gemeente Sint-Michielsgestel is dorps vanwege de actieve kernen met een rijk verenigingsleven, het omkijken naar elkaar en de kleinschaligheid.
- Groen: De kwaliteit van groen zie je terug in het landelijke karakter, de landgoederen en bosgebieden, de beekdalen en de aanwezigheid van groen in de dorpen.
- Wonen met de stad nabij: De landelijke ligging van de gemeente Sint-Michielsgestel geeft woonkwaliteit en leidt tot verbindingen, voorzieningen en werkgelegenheid met de stad 's-Hertogenbosch op korte afstand.

De gemeente Sint-Michielsgestel kenmerkt zich door de dorpsse, groene en rustige woonomgeving. In de dorpen vind je de belangrijkste voorzieningen, terwijl je ook snel midden in de natuur staat. Door de korte afstand tot 's-Hertogenbosch kan je makkelijk gebruik maken van wat de stad te bieden heeft. Dat maakt de gemeente Sint-Michielsgestel aantrekkelijk om in te wonen.

3.3.2 Dromen voor 2040

Samen met de bewoners van Sint-Michielsgestel en andere betrokkenen hebben we gedroomd over de toekomst van de gemeente. De dromen hebben we samengevat en verdeeld over de vier hoofdthema's van de omgevingsvisie: aangenaam leven, verbindend netwerk, krachtige economie en inclusieve duurzaamheid.

- Aangenaam leven
  - We dromen van meer woningen, en duurzame woningen
  - We dromen van basisvoorzieningen in elk dorp
  - We dromen van recreatie in de buurt
- Verbindend netwerk
  - We dromen van voorrang geven aan de fiets
  - We dromen ervan dat wij naar elkaar omkijken
- Krachtige economie
  - We dromen van dorpskernen die zelfvoorzienend zijn
- Inclusieve duurzaamheid
  - We dromen van meer groen in de dorpen
  - We dromen van duurzame energie
  - We dromen van landbouw met aandacht voor natuur
  - We dromen ervan om te leven met het water

3.3.3 Zieners van 2025

In 2009 is de nota 'Zieners van 2025, toekomstvisie van de gemeente Sint-Michielsgestel 2010 — 2025 vastgesteld. Deze nota loopt tot 2025. Het wordt dus tijd om deze te actualiseren. Op dit moment is het opstellen van de omgevingsvisie actueel. De Zieners van 2025 is een visie die richting en houvast geeft om de uitdagingen van de gemeente richting 2025 op te pakken en het juiste pad te kiezen.

De pijlers uit Zieners van 2025 zijn nog duidelijk herkenbaar in de thema's van de omgevingsvisie, zoals te zien is in de tabel hieronder:

Zieners 2025	Omgevingsvisie
Economische pijler	Hoofdthema Krachtige Economie
Sociaal/cultureel/maatschappelijke pijler	Hoofdthema Aangenaam Leven en (deels) hoofdthema Verbindend Netwerk
Ruimtelijke Pijler	Hoofdthema Inclusieve Duurzaamheid en deels andere hoofdthema's.

De samenleving, de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad zijn opnieuw betrokken bij het herijken van de speerpunten/de ambities. Het resultaat is het voorliggende ambitiesdocument. In de volgende fases van de omgevingsvisie zullen we ook ingaan op de uitvoering en de rol van de gemeente. Dit past bij de integrale werkwijze die we nastreven.

We kiezen ervoor om de actualisatie van de Zieners van 2025 mee te nemen in het proces van de omgevingsvisie, zodat er één actueel beleidsstuk is waarin de visie van de gemeente beschreven staat. Met het vaststellen van de omgevingsvisie is de actualisatie van Zieners van 2025 een feit. Zieners van 2025 is tot stand gekomen in co-creatie met de samenleving. De omgevingsvisie borduurt voort op de werkwijze die met Zieners van 2025 al is ingeslagen. In co-creatie met de samenleving hebben we de Dromen voor 2040 in beeld gebracht, en de ambities richting 2040 geformuleerd. De omgevingsvisie beschrijft het beleid op hoofdlijnen. Op het moment dat de gemeenteraad de omgevingsvisie vastgesteld heeft, beginnen we met de verdere uitwerking. Deze uitwerking volgt in (uitvoerings)programma's en het omgevingsplan.

Koersdocument Omgevingswet

In lijn met 'Zieners van 2025' hebben we in het Koersdocument Omgevingswet gekozen voor een koers die onderscheidend en vernieuwend is. Volgens het koersdocument is de gemeente in eerste instantie kaderstellend, maar waar mogelijk zullen we ook loslaten en vertrouwen hebben in de inwoners, organisaties en bedrijven.

De omgevingsvisie is bij uitstek het kaderstellende instrument onder de Omgevingswet. De vaststelling van het ambitiesdocument is hierbij een belangrijke mijlpaal. Het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie past ook goed bij de koers waarin de dialoog met de samenleving wordt aangegaan en de gemeente van 'buiten naar binnen' werkt.

4 Ambities

In dit hoofdstuk beschrijven we met de thema's, het bestaande beleid, de kernkwaliteiten en de dromen wat we met de omgevingsvisie willen bereiken, oftewel de **ambities**. De ambities op de verschillende thema's zijn beschreven in § 4.1 en gebaseerd op de bouwstenen (zie hoofdstuk 3).

Het behalen van de ambities kan op verschillende manieren, en de thema's hebben invloed op elkaar. We brengen daarom de ambities met elkaar in verband. Als voor een thema de situatie op dit moment nog ver weg ligt van onze ambitie, dan is dat een **opgave**. De zogeheten 'foto van de leefomgeving' in het OER helpt om de opgave scherp te krijgen. In deze 'foto van de leefomgeving' staat hoe de gemeente Sint – Michielsgestel er nu en in de toekomst uitziet als er geen omgevingsvisie zou zijn.

We bekijken de **kansen** om ambities en opgaven van verschillende thema's te combineren. Niet alles is overal mogelijk. Het verbinden van de ambities kan daardoor ook tot **dilemma's** leiden.

Co-creatie

Nu in fase 2 (de Bouwvoorbereiding) bekijken we wat nodig is om dromen te bereiken en of alle dromen wel tegelijk waargemaakt kunnen worden. We hebben kansen en ambities in beeld gebracht. Dit hebben we in co-creatie gedaan. We hebben werksessies gehouden met stakeholders, ketenpartners, de ambtelijke organisatie, het college van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad. Tijdens deze werksessies hebben we ambities aangescherpt, toegevoegd en uitgewerkt. We hebben aan de aanwezigen gevraagd welke ambities ze belangrijk vinden. Daarnaast hebben we ambities met elkaar verbonden en hebben we gekeken welke ambities met elkaar conflicteren. De resultaten van de werksessies zijn opgenomen in bijlage A2.

Op 24 en 30 mei hebben de werksessies met de stakeholders en ketenpartners plaatsgevonden. Hiervoor hadden we ruim 90 stakeholders en ketenpartners benaderd. Tijdens de werksessies waren 20 organisaties vertegenwoordigd. Iedereen heeft de mogelijkheid gehad om na de laatste werksessie nog schriftelijk te reageren. Van deze mogelijkheid hebben 5 organisaties gebruik gemaakt. Hiervan waren 3 organisaties niet aanwezig tijdens de werksessie en 2 organisaties hebben nog aanvullende informatie aangeleverd.

Op 11 juli vond de werksessie met het college van Burgemeester & Wethouders plaats. Op 14 juli met de gemeenteraad.

Inwoners gaven in deze fase via swipocratie hun mening. Gedurende twee weken konden ze reageren op 20 stellingen en werden er 2 keuzes voorgelegd. 371 inwoners hebben meegedaan. De resultaten van swipocratie zijn opgenomen in bijlage A1. Inwoners geven aan dat ze het belangrijk vinden dat ze in de woonomgeving makkelijk kunnen wandelen en/of fietsen. Ze zouden vaker de fiets pakken als ze er dan sneller zijn dan met de auto. 79% voelt zich betrokken bij hun buurt.

De resultaten van de werksessies en swipocratie zijn meegenomen als input voor het formuleren van de ambities zoals opgenomen in deze rapportage.

4.1 Ambities per hoofdthema

Alle ambities komen voort uit de bouwstenen die benoemd zijn in hoofdstuk 3. Zo kan een ambitie een reactie zijn op een trend of ontwikkeling of kan zij zich richten op de kwaliteiten die behouden moeten worden. Ook kan ze verbonden zijn met de veranderingen waarover gedroomd wordt als men denkt aan Sint-Michielsgestel in 2040. Per hoofdthema beschrijven we de ambities op hoofdlijnen. In de ambities nemen we ook de actualisatie van Zieners van 2025 mee. In de verschillende thema's komen de onderwerpen terug die in Zieners van 2025 zijn genoemd.

4.1.1 Aangenaam leven

De gemeente Sint-Michielsgestel kenmerkt zich door dorps en groen wonen met de stad nabij. Dit landelijke wonen in de nabijheid van de stad 's-Hertogenbosch en met Eindhoven en Tilburg binnen handbereik maakt dat het aangenaam leven is in de gemeente Sint-Michielsgestel. Het water van de Dommel en de Aa is geliefd onder de inwoners, de dorpen hebben elk hun aanbod van basisvoorzieningen en delen is belangrijker dan hebben. De beschikbaarheid van woningen staat onder druk. De gemeente kent veel ruime eengezinswoningen. Ondertussen worden huishoudens steeds kleiner en is er sprake van vergrijzing. Er is behoefte aan meer doorstroommogelijkheden, levensloopbestendige woningen, voldoende huur- en koopwoningen voor iedere portemonnee en voor verschillende leeftijdsgroepen en levensfasen. Door online winkelen en vergrijzing kunnen voorzieningen onder druk komen te staan. Onder de inwoners is er juist behoefte aan ontmoeting, basisvoorzieningen in elke kern en mogelijkheden om te sporten en te bewegen.

Ambitie Algemeen Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoefte.

We voegen woningen toe in alle categorieën, met een nadruk op meer diversiteit in woningtype en prijs. Woningtypes waar een tekort aan is (sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen) vullen we aan. De juiste doelgroep woont in de juiste woning en ook het splitsen van woningen is makkelijker. Bestaande gebouwen binnen de dorpen die hun huidige functie verliezen kunnen worden verbouwd tot woningen. We kijken waar het nodig is om in bestaande wijken te herstructureren, in combinatie met bijvoorbeeld klimaatadaptatie en de warmtetransitie. Ook nieuwbouw binnen de dorpen en aan de randen van de dorpen faciliteren we en stimuleren we als dit nodig is om in de behoefte te voorzien. Ook zijn er nieuwe woonvormen bijgekomen.

Ambitie Algemeen Leven 2: In 2040 passen de basisvoorzieningen bij de behoefte van inwoners.

Bewoners hebben vanuit hun dorp toegang tot basisvoorzieningen door de nabijheid of goede bereikbaarheid van de basisvoorzieningen. De basisvoorzieningen, zoals bijvoorbeeld winkels, zorgvoorzieningen of (brede) scholen, geven de bewoners de mogelijkheid om elkaar tegen te komen. Dit draagt ook bij aan sociale ontmoetingen.

Ambitie Algemeen Leven 3: In 2040 stimuleert de buitenomgeving mensen tot meer bewegen en om elkaar vaker te ontmoeten.

Er zijn goede fiets- en wandelroutes met veilige oversteekplaatsen, (water)speelplaatsen, zitbankjes, pleintjes, kunst, open en groene schoolpleinen en is er meer groen binnen de dorpen. De buitenruimte is zoveel mogelijk toegankelijk om te wandelen, fietsen en sporten waardoor bewegen aantrekkelijker is voor jong en oud. Ook zijn er sportvoorzieningen en beweegroutes buiten de deur waar iedereen gebruik van kan maken en elkaar kan ontmoeten.

Ambitie Algemeen Leven 4: In 2040 is de leefomgeving gezond en veilig.

We nemen de gevolgen voor veiligheid (o.a risico's bij de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen) en bescherming van de gezondheid mee bij de afweging van initiatieven. Overlast door stank, geluid en

lucht is afgenomen. We voldoen minimaal aan de wettelijke eisen en we proberen ons op het gebied van lucht- en geluidskwaliteit te verbeteren.

Ambitie Algemeen Leven 5: In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen.

Groenstructuren en erfgoed zijn versterkt. Erfgoed wordt gewaardeerd en kent een plek in de samenleving. De natuurgebieden, landgoederen, zandpaden en beekdalen worden beschermd. Ze zijn beter verbonden met elkaar en met het groen binnen de bebouwde kom, tussen de dorpen en met de stad 's-Hertogenbosch. Bijvoorbeeld door het toevoegen van nieuwe natuur, zoals bossen en ecologische verbindingen. Er is meer aandacht voor het behouden, uitbreiden en verbeteren van de kwaliteit van het groen, zowel voor de natuur (biodiversiteit) als voor de toegankelijkheid en beleving van inwoners.

Ambitie Algemeen Leven 6: In 2040 is de veiligheid en beleving van veiligheid verbeterd.

De -sociale- veiligheid is beter door zichtbare en toegankelijke openbare ruimtes, zoals pleinen, wegen, fiets- en wandelpaden, en groen. De fietsroutes en oversteekplaatsen zijn veilig. De verkeersveiligheid en het veiligheidsgevoel zijn verbeterd door te werken volgens de principes van Duurzaam Veilig Verkeer.

4.1.2 Verbindend netwerk

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft veel mooie woonwijken en heeft een goede woonkwaliteit. Er is een gevoel van saamhorigheid en veiligheid binnen de dorpen. Dit zorgt voor een verbinding tussen de bewoners en het zorgt ervoor dat bewoners mee kunnen blijven doen. De bewoners zorgen voor nieuwe ideeën die bij kunnen dragen aan de doelen van de gemeente. Ook zoeken we samenwerkingen op, bijvoorbeeld met andere gemeenten, de regio en/of de provincie, om ambities waar te maken. De dorpen zijn goed verbonden met het groen en de stad. Door de ligging dichtbij 's-Hertogenbosch kan er makkelijk gereisd worden naar de stad. Door de goede (auto)verbindingen, ook naar andere steden zoals Tilburg en Eindhoven, is het fijn om te wonen in de dorpse gemeente zonder de voorzieningen van de stad te hoeven missen. Het gebruik van de auto is nog erg vanzelfsprekend binnen de gemeente en fietsen in en tussen de dorpen zou daarom aantrekkelijker mogen worden. Dit is goed voor de gezondheid, verkeersveiligheid en het milieu.

Ambitie Verbindend Netwerk 1: In 2040 zijn wandelen, fietsen en gebruik maken van gedeelde vormen van vervoermobiliteit de standaard.

Wandelaars en fietsers krijgen meer ruimte. In de dorpskernen is gemotoriseerd verkeer te gast. Er zijn meer goede (snel)fietspaden tussen de dorpen en naar de stad en de wandelroutes zijn beter en mooier. Dit betekent dat er een uitgebreid netwerk aan (snel)fietspaden en wandelpaden is, met duidelijke bewegwijzering en goede voorzieningen. Ook zijn er meer deelauto's tussen alle dorpen en meer bussen (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) naar 's-Hertogenbosch. Hierdoor wordt de hele gemeente beter bereikbaar en vermindert tegelijkertijd de verkeersdruk in de dorpskernen.

Ambitie Verbindend Netwerk 2: In 2040 benutten we nog beter de kracht van de samenleving door het stimuleren van lokale netwerken en (burger)initiatieven.

We stimuleren vrijwilligerswerk, verenigingen en burgerinitiatieven en brengen deze met elkaar en met de gemeente in verbinding. Bewoners (jong en oud) weten waar ze een helpende hand in de buurt kunnen vinden en iedereen kan meedoen. We hebben aandacht voor de verschillen tussen de dorpskernen.

4.1.3 Krachtige economie

De dorpen van Sint-Michielsgestel hebben een kleinschalig en afwisselend karakter. Dat zie je terug in de lokale bedrijven en de mogelijkheden voor recreatie in de buurt. In de dorpen zelf is het aanbod van werkgelegenheid niet groot. Een groot deel van de inwoners werkt buiten de gemeente. Omdat Sint-Michielsgestel zich veel richt op woonkwaliteit, staan de ambities voor een krachtige economie soms wat minder op de voorgrond. Wel is het een doel om de dorpen meer zelfvoorzienend te maken voor dagelijkse behoeften. Daarbij horen bedrijventerreinen die voldoende groot zijn en van goede kwaliteit. Dit om de lokale ondernemers voor de gemeente te behouden.

Ambitie Krachtige Economie 1: In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het land in balans is met natuurlijke systemen (bodem, water en lucht).

Landbouw blijft een belangrijke economische functie in het buitengebied. Er is ook ruimte voor andere functies zoals een zorgboerderij, kleinschalige recreatie, of wonen. We combineren de ontwikkelingen binnen de agrarische sector met andere opgaven zoals klimaat, water, energie en natuur. Zo groeien we richting een duurzame landbouw met een sterke, gezonde en toekomstbestendige agrarische sector. Ook is er meer aandacht voor producten die lokaal of regionaal worden geproduceerd en gebruikt.

Ambitie Krachtige Economie 2: In 2040 sluiten de recreatieve voorzieningen en horecasector aan bij de lokale kwaliteiten en versterken de stad – land verbinding.

Het is aantrekkelijk om onze gemeente te bezoeken en we zetten in op dagtoerisme. De gemeente heeft aantrekkelijke en compacte dorpscentra met winkels en horeca, met lokale streekproducten. Er is meer recreatie mogelijk op de Dommel en de Aa, de landgoederen en de omliggende natuurgebieden. Deze zijn goed onderhouden. Dankzij de overnachtingsplekken, kleine campings en bed & breakfasts is het mogelijk om vanuit onze dorpen de regio in te trekken. Er is een duidelijke verbinding met het Van Gogh Nationaal Park.

Ambitie Krachtige Economie 3: In 2040 zijn bedrijven en hun directe omgeving duurzamer en circulair.

We verbeteren de kwaliteit van de huidige vijf bedrijventerreinen. Een efficiënte, goed onderhouden en veilige inrichting van de (openbare) ruimte en verduurzaming van zowel de bedrijven zelf als de openbare ruimte zijn aandachtspunten. De focus ligt op bedrijven die weinig of geen milieuoverlast veroorzaken. Ook is er ontwikkelruimte voor kleine en middelgrote bedrijven en is er ruimte voor innovatie, lokale ondernemers en het aantrekken/behouden van jong talent. Vraag en aanbod op de (lokale) arbeidsmarkt ligt in balans, waarbij scholing beter aansluit op de wensen van het bedrijfsleven en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt actief deelnemen in de maatschappij.

4.1.4 Inclusieve duurzaamheid

In 2040 draagt de gemeente bij aan doelen van het klimaatakkoord door het opwekken van duurzame energie en warmte en doordat er bij woningen en bedrijven rekening wordt gehouden met het milieu. In de gemeente Sint-Michielsgestel zijn er veel lokale bedrijven en diverse initiatieven die bijdragen aan duurzaamheid. Het is belangrijk dat iedereen die dat wil hieraan mee kan doen. Daarnaast zorgt het vele groen en de beekdalen ervoor dat regenwater goed kan worden opgevangen, dat er minder hittestress is en dat er ruimte is voor natuur en dier.

Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1: In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water.

De ondergrond (de bodem en watersystemen) speelt een belangrijke rol bij het maken van keuzes voor de inrichting van de leefomgeving (lagenbenadering). We houden rekening met effecten van ontwikkelingen op de kwaliteit van de bodem en het watersysteem. Denk hierbij aan het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het zo min mogelijk verstoren van kwetsbare ondergrond. We stemmen het gebruik beter af op de (on)mogelijkheden die de ondergrond biedt. Er is in 2040 geen nieuwe ernstige bodemverontreiniging bij gekomen en kansen worden benut om bestaande ernstige bodemverontreiniging op te lossen bij nieuwe ontwikkelingen.

Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 2: In 2040 hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, hittestress en verdroging zoveel mogelijk tegen te gaan.

Water krijgt meer ruimte binnen de gemeente. De beken, zoals de Dommel en de Aa helpen bij het afvoeren van water bij piekbuien en bij het vasthouden van water in periodes van droogte. Er zijn meer waterbergingsgebieden, maar er is bijvoorbeeld ook meer en passend groen dat gebruikt wordt om water op te vangen en langer vast te houden. Wijken zijn groener. Dit verhoogt de biodiversiteit en draagt bij aan verkoeling in warme periodes. Door goede voorlichting weten bewoners hoe je om kan gaan met klimaatadaptie en kiezen ze steeds vaker voor groene daken en groene tuinen die regenwater opvangen. Ruimtelijke ontwikkelingen worden standaard klimaatbestendig uitgevoerd.

Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 3: In 2040 is het hergebruiken en delen van producten, materialen en grondstoffen de standaard.

Zo is er minder restafval per inwoner en gebruiken we hernieuwbare grondstoffen bij de inkoop en uitvoering van bouwprojecten. Doordat er gebruik gemaakt wordt van lokale kringloopinitiatieven en steeds meer producten worden gedeeld, worden er minder nieuwe spullen gebruikt. Iedereen kan meedoen met de circulaire economie, binnen een eigen woning of via mogelijkheden in de wijk. We helpen inwoners en ondernemers hierbij door goede voorlichting.

Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4: In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.

Bestaande woningen en bedrijfspanden zijn door isolatie en aansluitingen op het elektriciteitsnet grotendeels van het aardgas af. Er is meer ruimte voor duurzame energieopwekking en er zijn alternatieve bronnen voor warmte. We stimuleren onze inwoners om duurzamer te wonen en leven, we betrekken ze bij initiatieven en we communiceren waar ze terecht kunnen voor informatie hierover. Een aandachtspunt hierbij is dat de energietransitie voor onze inwoners haalbaar en betaalbaar is.

4.2 Verbindingen tussen de ambities

Sommige ambities zijn goed te combineren of kunnen elkaar zelfs versterken. Andere ambities zijn lastiger te combineren of kunnen zelfs tegenstrijdig zijn. Hieronder beschrijven we de belangrijkste verbindingen.

4.2.1 Kansen

Kansen zijn er wanneer ambities goed te combineren zijn of wanneer ze elkaar versterken. Het is ook een kans wanneer ambities bijdragen aan het behoud of versterken van de kernkwaliteiten: groen, dorps en wonen met de stad nabij.

Hieronder benoemen we een deel van de gevonden kansen tussen de ambities. Dit zijn voorbeelden van kansen die tijdens de werksessies benoemd zijn:

- Ambitie Aangenaam Leven 2: In 2040 passen de basisvoorzieningen bij de behoeften van inwoners + Ambitie Verbindend Netwerk 2: In 2040 benutten we nog beter de kracht van de samenleving door ondersteuning van lokale netwerken en (burger)initiatieven.**

De basisvoorzieningen worden toegankelijker doordat we de initiatieven vanuit bewoners goed benutten. Zo kunnen buurten met veel ouderen aangeven wat ze nodig hebben en kan de omgeving hierop inspelen, of helpt de betrokkenheid van de inwoners bij het doen van boodschappen, uitlenen van gereedschap of een gemeenschappelijke buurttuin.
- Ambitie Aangenaam Leven 5: In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen + Ambitie Krachtige Economie 1: In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het land in balans is met natuurlijke systemen (bodem, water en lucht).**

Beide ambities doelen op een duurzaam beheer van de grond. Landbouw en natuurontwikkeling kunnen elkaar versterken en moeten met elkaar in balans zijn. Dit kan door functioneel groen, door processen om vrijkomende landbouwgrond deels natuur te laten worden of door een gebied wel/niet recreatief te maken.
- Ambitie Aangenaam Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoeften + Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4: In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.**

Nieuwbouwwoningen moeten nu al bijna energieneutraal gebouwd worden en ook de bestaande bouw hoort in 2040 energieneutraal te zijn, waardoor er minder aardgas wordt verbruikt. Het overgrote deel van de gebouwde omgeving in de gemeente Sint-Michielsgestel bestaat uit woningen en daarom is de impact van het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik binnen huishoudens groot.
- Ambitie Aangenaam Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoeften + Ambitie Aangenaam Leven 2: In 2040 passen de basisvoorzieningen bij de behoeften van inwoners.**

Het is aangenaam leven als de voorzieningenstructuur in een gebied meegroeit met het woningaanbod. Zo liggen er kansen voor winkels, zorgorganisaties, basisscholen of sportverenigingen als er in een bepaalde wijk meer jonge gezinnen gaan wonen, en kan het in een vergrijzende wijk prettig zijn om meer zorgpunten te hebben.
- Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1: In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water + Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 2: In 2040 hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, hittestress en verdroging zoveel mogelijk tegen te gaan.**

In 2040 willen we beter zorgen voor de bodem en het grondwater in onze gemeente. Een goede kwaliteit van bodem en water is goed te combineren met maatregelen tegen wateroverlast, hittestress en verdroging. Beide ambities richten zich op een groene en duurzame omgeving en dragen bij aan de biodiversiteit en klimaatadaptatie.

4.2.2 Dilemma's

Dilemma's zijn er wanneer de ene ambitie ten koste gaat, of kan gaan van een andere ambitie. Dit kan ook zijn wanneer belangen tegenstrijdig zijn, of wanneer ambities de kracht van de kernkwaliteiten verminderen.

Hieronder benoemen we een deel van de gevonden dilemma's tussen de ambities. Dit zijn voorbeelden van dilemma's die tijdens de werksessies benoemd zijn:

- **Ambitie Aangenaam Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoeften + Ambitie Aangenaam Leven 5: In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen.**
Als het woningaanbod wordt vergroot door uitbreiding of verdichting, dan heeft dat gevolgen voor de hoeveelheid groen en open ruimte die beschikbaar is in de gemeente. Ook kan het verhogen van de bevolkingsdichtheid een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het groen en de biodiversiteit. De ruimte binnen de gemeente is beperkt en daarom moet er goed en creatief nagedacht worden wat waar mogelijk is.
- **Ambitie Aangenaam Leven 3: In 2040 stimuleert de buitenomgeving mensen tot meer bewegen en om elkaar vaker te ontmoeten + Ambitie Verbindend Netwerk 1: In 2040 is wandelen, fietsen en gebruik maken van gedeelde vormen van vervoermobiliteit de standaard.**
Er zijn kansen, maar er is ook spanning tussen het maken van een aantrekkelijke buitenomgeving en het verbeteren van bereikbaarheid. Locaties met veel autoverkeer kunnen de mogelijkheden om te wandelen, fietsen of ontmoeten beperken.
- **Ambitie Krachtige Economie 1: In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het van het land in balans is met natuurlijke systemen (bodem, water en lucht) + Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 2: In 2040 hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, hittestress en verdroging zoveel mogelijk tegen te gaan.**
Het ontwikkelen van duurzame landbouw vraagt om voldoende ruimte. Tegelijkertijd is er ook ruimte nodig om de gemeente klimaatadaptief te maken. De economische functie van landbouw en de prijs van duurzaamheid kan daarom met elkaar in conflict komen.
Ambitie Aangenaam Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoeften + Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4: In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.
Bij het bouwen van nieuwe woningen kan er aardgasvrij gebouwd worden, wat kansen biedt. Bestaande woningen verduurzamen en/of loskoppelen van aardgas is daarentegen een stuk moeilijker. Niet elke woning kan makkelijk worden verbouwd en niet iedereen kan de nodige maatregelen betalen.
- **Ambitie Aangenaam Leven 1: In 2040 past het woningaanbod bij de behoeften + Ambitie Verbindend Netwerk 2: In 2040 benutten we nog beter de kracht van de samenleving door ondersteuning van lokale netwerken en (burger)initiatieven.**
Voor het aanpassen of bouwen van woningen is draagvlak nodig vanuit de omgeving. Betrokken burgers zijn hierbij waardevol omdat ze de kansen en opgaven in hun gebied vaak goed kennen. Het proces van participatie kan het aanpassen van het woningaanbod daarentegen ook vertragen, bijvoorbeeld wanneer betrokkenen het niet met elkaar eens kunnen worden.

5. Uitwerking van de ambities

Met het opstellen en vaststellen van de ambities is fase 2, bouwvoorbereiding, afgerond en gaan we in 2023 verder met fase 3, bouwen (zie hoofdstuk 2, Routekaart omgevingsvisie). In deze volgende fase werken we de ambities uit. Hierbij onderzoeken we hoe de ambities het beste kunnen worden bereikt, en wat dit betekent voor de leefomgeving. In het proces van de omgevingseffectrapportage brengen wij in de 'foto van de leefomgeving' de huidige situatie en bestaande ontwikkeling nog gedetailleerder in kaart, als hulpmiddel en naslagwerk om de ambities verder uit te werken.

Uit de verbinding van de ambities blijkt dat Gemeente Sint Michielsgestel veel belang hecht aan een passend woningaanbod en de woonomgeving, zoals voorzieningen en wandel- en fietsroutes. Ook de betrokkenheid van inwoners bij hun buurt is van belang. Daarnaast moet er een antwoord komen op grote opgaven op het gebied van klimaatverandering en transitie van de landbouw. Zoals hiervoor is beschreven zijn er kansen om ambities te combineren, maar sommige staan op gespannen voet met elkaar. Een deel van de ambities vraagt om dezelfde schaarse ruimte. Er moeten dus ook keuzes worden gemaakt.

In de volgende fase werken we aan de hand van enkele **scenario's** (alternatieven) de mogelijke ruimtelijke keuzes en oplossingsrichtingen uit. Een veel gebruikte manier is dat elk alternatief een verschillende invulling kent vanuit vooral één bepaald thema. Met behulp van de omgevingseffectrapportage brengen we de effecten van scenario's (alternatieven) op de leefomgeving in beeld. Onderdelen uit de verschillende scenario's (alternatieven) kunnen we dan samenbrengen in een voorkeursalternatief voor nieuwe beleid dat in de omgevingsvisie komt.

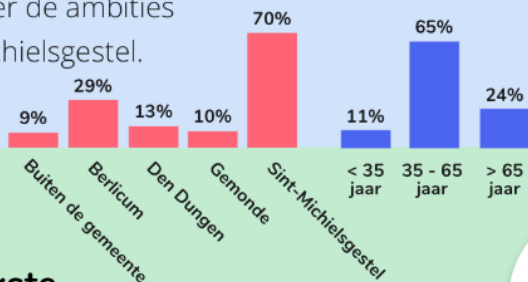
In de omgevingsvisie lichten we de ruimtelijke keuzes toe en maken we een overzichtskaart van de hele gemeente. Zo is in één oogopslag te zien wat we willen met onze omgeving op de lange termijn. Vanuit de kaart kan worden ingezoomd op de **deelgebieden**.

6 Bijlagen

A1 Verslag van Swipocratie

371 inwoners over Sint-Michielsgestel in 2040

In mei en juni 2022 is de mening gevraagd aan inwoners en ondernemers over de ambities voor de toekomst van Sint-Michielsgestel. Onderstaand de resultaten.

Het bouwen van zoveel mogelijk nieuwe woningen is belangrijker dan de plek waar ze worden gebouwd.

70%

30%

Wat vinden de bewoners de belangrijkste ambities voor Sint-Michielsgestel?

Belangrijkste 3

92%

In mijn woonomgeving kan ik makkelijk wandelen en/of fietsen

83%

Ik zou vaker de fiets pakken als ik er sneller ben dan met de auto

79%

Ik voel me betrokken bij mijn buurt

Ook veel genoemd

wil meer investeren in behoud van de natuur, bomen en het landschap

vindt dat er in 2040 in de gemeente net zoveel energie duurzaam moet worden opgewekt als er verbruikt wordt

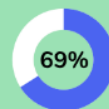
vindt dat sociale woningbouw en dure koop prima in één straat kunnen

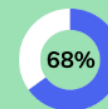
maakt zich zorgen over wateroverlast en verdroging in de toekomst

ziet internet als eerste levensbehoefte

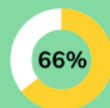

vindt dat buiten meer ontmoetingsplekken moeten zijn

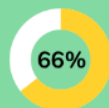

wil winkels en horeca meer concentreren in het centrum

Het minst genoemd

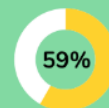
vindt dat in 2040 alle landbouw duurzaam moet zijn

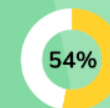
vindt dat in 2040 alle bedrijven duurzaam moeten zijn

Meer aanbod van minicampings en bed & breakfast is een goed idee

zou meer willen weten over de geschiedenis van de woonomgeving

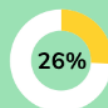
vindt het vervelend om naar een andere kern te gaan voor sport / cultuur

ziet huis isoleren en van het gas af als haalbaar en betaalbaar

vindt dat Sint-Michielsgestel met zijn cultuur en geschiedenis veel te bieden heeft voor toeristen

heeft last van stank, geluid en trillingen in de omgeving

Keuzes voor 2040

A

18%

Ik zou me veiliger voelen als er meer 30 km/u wegen zouden zijn [A] OF als er meer fietspaden worden aangelegd [B]

B

82%

62%

Liever meer geld uitgeven voor duurzaam [A] OF kiezen voor goedkoop en minder duurzaam [B]

38%

Sint-Michielsgestel geeft ruimte

A2 Resultaat van werksessies over ambities: Overzicht van verbindingen (kansen en dilemma's)

